

ДЖОРДЖ ОРУЕЛ ОТМЪЩЕНИЕТО Е КИСЕЛО

Превод от английски: С. Димитров Старипавлов, 2018

chitanka.info

ОТМЪЩЕНИЕТО Е КИСЕЛО^[0]

Когато чета фрази като „военен съд“, „наказание на военнопръстълпници“ и така нататък, в съзнанието ми се връща споменът за нещо, което по-рано тази година видях в един лагер за военнопленници в Южна Германия.

Друг кореспондент и аз бяхме разведени наоколо из лагера от един малък виенски евреин, който беше постъпил в отдел на американската армия, който се заемаше с разпитването на затворници. Той беше бдителен, русокос, по-скоро добре изглеждащ младеж на около двадесет и пет, и толкова по-политически грамотен в сравнение със средностатистическия американски офицер, че присъствието му беше истинско удоволствие. Лагерът беше разположен на едно летище, и след като разгледахме килиите, водачът ни ни заведе до един хангар, където най-различни затворници, които бяха в различна категория от другите, биваха „заснемани“.

От единия край на хангара около дузина мъже лежаха в редица на бетонния под. Тези, беше ни обяснено, бяха офицери от СС, които са били отделени от останалите затворници. Сред тях имаше един мъж в дрипави цивилни дрехи, който лежеше с ръце върху лицето си и очевидно беше заспал. Той имаше странно и ужасно деформирани стъпала. И двете бяха напълно симетрични, но бяха извити в една необичайна глобусообразна форма, която ги караше да изглеждат по-скоро като конски копита, отколкото като човешки стъпала. Когато се приближихме до групата, малкият евреин изглеждаше така, сякаш от разстроен бавно преминаваше в състояние на вълнение.

— Това е истинската свиня — каза той и внезапно замахна с тежкия си военен ботуш и изрита безстрашно поваления мъж точно в издутината на едно от неговите деформирани стъпала.

— Ставай свиня такава! — извика той, докато мъжът се разсънваше и после повтори нещо подобно на немски. На нашето внимание затворникът се изправи на крака и застана несръчно. Със същия разстроен вид, който сега преминаваше в ярост — действително той почти танцуваше, движейки се нагоре-надолу, докато говореше — евреинът ни разказа историята на затворника. Той беше един „истински“ нацист: неговият партиен номер показваше, че е бил член на партията още от ранното ѝ създаване, и че е бил на позиция, съответстваща на тази на един Генерал в политическата категория на СС. Може да се приеме като напълно сигурно, че той е отговарял за концентрационните лагери и е контролирал мъчения и обесвания. Накратко, той представляваше всичко, срещу което ние се борехме през последните пет години.

Междувременно, аз изучавах външния му вид. Съвсем настрана от дрипавия, изгладнял, брадясал вид, който новозаловен мъж като цяло има, той беше отвратителен екземпляр. Но той не изглеждаше жесток или дори ужасяващ: просто нервен и по някакъв нисш начин — интелигентен. Неговите светли, хитри очи бяха променени от големи зрелища. Той би могъл да бъде един отлъчен свещеник, един актьор, съсипан от алкохол, или пък един медиум спиритуалист. Виждал съм много такива хора в евтините лондонски споделени хотели, както и в библиотеката на британския музей. Съвсем очевидно той беше душевно неуравновесен — действително, само на моменти разумен, въпреки че в този момент бе достатъчно здравомислещ, за да се страхува да не получи друг ритник. И все пак, всичко, което евреинът ми казваше, можеше да бъде вярно и вероятно беше! И така, този мъчител нацист от нечие въображение, чудовищната фигура, срещу която някои се бореха толкова години, бе принизен до това жалко същество, чиято очевидна нужда не беше тази от наказание, а от някакъв вид психологическо лечение.

По-късно, последваха още унижения. На друг офицер от СС, огромен, кестеняв мъж, му беше заповядано да се съблече до кръста и да покаже номера на кръвната си група, който беше татуиран на подмишницата му; друг беше принуден да ни обясни как е излъгал, че не е член на СС и е опитал да мине за обикновен войник от Вермахта. Чудех се дали евреинът не изпитваше истинско удоволствие от новопридобитата си власт, която в този момент упражняваше.

Заклучих, че той не ѝ се наслаждаваше наистина, и че той просто — като мъж в публичен дом, или като момче пушещо първата си цигара, или пък като турист разглеждайки картина в галерия — си *втълпяваше*, че ѝ се наслаждава, и се държеше както бе планирал да се държи през дните, в които е бил безпомощен.

Абсурдно е да обвиним който и да е германски или австрийски евреин, за това че обръща гръб на нацистите. Един Бог знае колко белези този конкретен мъж е трябвало да заличи; много вероятно е цялото му семейство да е било избито; и отгоре на всичко дори един безпричинен ритник върху затворник е твърде малко нещо в сравнение с престъпленията, извършени от Хитлеристкия режим. Но това, което тази сцена и много други, на които бях свидетел в Германия ми оставиха като впечатление до самия ми дом, беше, че цялата идея за отмъщение и наказание е една детинска фантазия. Казано направо, нямаше такова нещо като отмъщение. Отмъщението е акт, който искаш да извършиш, когато си безсилен и защото си безсилен: колкото по-скоро чувството за импотентност изчезне, желанието също се изпарява.

Кой не би скачал от радост, през 1940-а, при мисълта да види как офицери от СС биват ритани и унижавани? Но когато това стане възможно, то е просто патетично и отвратително. Тъжно е, че когато тялото на Мусолини беше публично изложено, една възрастна жена изкара един револвер и го простреля пет пъти възкликвайки: „Това е за петимата ми сина!“. Това е този тип история, която вестниците си съчиняват, но която може да е истинска. Чудя се, колко ли удоволствие са ѝ донесли тези пет изстрела, за които несъмнено тя е мечтала в продължение на години преди да ги произведе. Условието тя да се приближи достатъчно близо до Мусолини и да може да стреля по него е той да бъде просто труп.

Ако голямата публика в тази страна е отговорна за чудовищното мирно споразумение наложено на Германия, то е заради провала да предвиди, че наказанието на враговете не носи удовлетворение. Ние се примирихме с престъпления като прогонването на всички германци от Източна Пруссия — престъпления, които в някои случаи не можехме да предотвратим, но можеше поне да им се противопоставим — защото германците ни бяха ядосали и ужасили и следователно ние бяхме сигурни, че когато те са долу, ние не трябва да им съчувстваме. Ние

настояваме за тези линии на поведение или оставяме други да настояват за тях на наше място, заради беглото чувство, че заемайки се да накажем Германия, ние трябва да продължим с процедурата до самия ѝ край. Всъщност, в страната има малко останала силна ненавист към Германия и очаквам да намеря още по-малко такава в окупационната армия. Само малцинството от садисти, които трябва да получат „зверствата“ си по един или друг начин, проявяват страстен интерес в това да преследват военнопръстѣпници и предатели. Ако попитате обикновения човек за какви прѣстѣпления Гьоринг, Рибентроп и останалите са обвинени на техния процес — то той не може да ви отговори. Някак наказанието на тези чудовища прѣстава да изглежда привлекателно, когато вече е възможно: наистина, веднѣж под ключ, те почти прѣстават да бѣдат чудовища.

За съжаление често имаме нужда от някаква конкретна неприятна случка преди да открием истинското състояние на чувствата си. Ето още един спомен от Германия. Няколко часа след като Щутгарт беше превзет от френската армия, един белгийски журналист и аз влязохме в града, който все още беше в някакво безредие. Белгиецѣт е отразявал през войната за Европейските служби на ББС и като почти всички французи и белгийци той имаше много по-твърдо отношение спрямо „швабите“ отколкото това на англичаните или американците. Всички главни мостове към града бяха взривени и ние трябваше да влезем през един малък мост за пешеходци, за чиято защита германците бяха направили явни усилия. Мъртъв немски войник лежеше по грѣб в дѣното на стѣлбите. Лицето му беше восѣчно жѣлто. На гърдите му някой беше поставил няколко люляка, които цѣфтяха навсякъде.

Белгиецѣт извърна лицето си, докато преминавахме. Когато подминахме моста, той ми сподели, че това е бил първият път, в който е видял мъртъв човек. Предполагам, че той беше на около тридесет и пет години, и през последните четири години се е занимавал с военна пропаганда по радиото. През следващите няколко дни след случая отношението му беше напълно различно в сравнение с по-рано. Той гледаше с отвращение към разрушения от бомби град и униженията, на които бяха подложени германците, и дори веднѣж се намеси, за да предотврати особено лош случай на плячкосване. Когато си трѣгна, той даде остатѣка от кафето, което си бяхме донесли, на германците,

при които бяхме настанени. Седмица по-рано той вероятно щеше да бъде възмутен от идеята да даде кафе на „шваба“. Но чувствата му, сподели ми той, бяха преминали през промяна при вида на „се раувге mort“^[1] да му бъде спестено преживяването да види дори един труп от всички — може би — двадесет милиона, които остави войната.

[0] Публикувано в английското списание „Трибуна“, 9 ноември 1945 г. ↑

[1] От френски: този беден мъртвец ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.